

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 60.

— Sibiu, Sambata 26/7 Augustu. —

1880.

Transilvani'a.

— (Despre repartitiunea contributiuniloru si de executiuni.) Nu este nici o afacere publica, despre care se se fia scrisu si vorbitu pâna in momentele de faća atátu de multu in tóte clasele societatiei din aceste tieri, câtu se scrie, se vorbesce, se reclama si protesta in contra sistemii de inoposite. Ce e dreptu, in tierile asia nunitate ale corónei ungueresci va mai trece o generatiune de 30—40 de ani pâna se póta dice cineva, cá incai maioritiatea locuitoriloru platesce bucurosu contributiunile. Clasea aristocratica incepéndu dela principi si grafi pâna la nemesiulu opincariu, incinsu cu cordea de teiu, privilegiata si scutita cum a fostu, cauta si astadi tóte mijlócele cá se scape, se fia scutita de inoposite pentru statu, si sunt abia 35 de ani, decandu Franc. Deak si alti câteva barbati fruntasi au scapatu cá prin urechile acului, de n'au fostu omoriti in modulu celu mai barbaru de cátra nemesii din comitatulu Zala. Celelalte clase ale contribuitorulu au invetiatu si ele se intrebe mereu cá: „bine se platésca; dara pentru-ce si pentru cine?“

Cu tóte acestea, chiaru press'a magiara, pre câtu este ea representata de diariile principali, marturisesce in unanimitate, cá sisthem'a fiscalu a Ungariei este nespusu de eronata si rea, nedrépta, ruinatória. Dara nu e destulu numai cu a criticá si defaimá, ci o pressa onesta e obligata a si documentá. S'a intemplatu si acésta in nenumerate casuri, s'a recunoscutu chiaru in dieta, s'au si emisu anchette, care au promissu mareu cu sarea si untulu cu pamentulu; calamitatea inse in locu se se micşiorede, ea merge crescéndu. Si cá se ilustram starea lucrului cu unu singuru exemplu dintr'unu legionu intregu, unu diariu din capital'a Ungariei comunica casulu, unde unu proprietariu si totuodata deputatu mergéndu la ministrulu de finantie cu carticic'a de contributiune, ei ambii si cu doui consiliari ministeriali dupa multa bataia de capu, n'au fostu in stare se descurce positiunile incurcate si se puna in evidentiá sum'a ce are se platésca acelu proprietariu dupa diversele rubrice

fiscali.*) Cum? Legea nu le erá de inaintea ochiloru? Erá, dara tocma aceea si nenumeratele instructiuni fiscali incurcarea si mai multu mintea acelu patru barbati, de altumentrea competenti in materia.

Intre acestea inpregiurari ne simtimu si noi indemnati a face locu celu puçinu la urmatóriele rationamente relative la cestiunea acésta de interessu generale:

In caus'a executiuniloru.

Esecutiunile in scóterea contributiunei de câteva ani incóce au inceputu a se efaptu cu atátu vehementia in tóta patri'a atátu dincóce, câtu si dincolo de Királyhágó, in câtu audiendu plangerile din tóte partile si vediendu cu ochii multimea celoru deveniti la statulu de cersitoriu, te coprinde mirare, si nu-ti poti esplicá, cá pentru ce atátea executiuni in dilele laudatului liberalismu? E dóra poporulu seracitu, seu e dóra renitentu? Nu póte plati, seu dóra nu vrea se platésca?

Respunsulu, standu si cugetandu dupa dreptate, este usioru. — Poporulu, fia ori de ce nationalitate, nu platesce contributiunea pâna candu — esecutorulu nu i ia si mamalig'a si pânea din gura. Nu e renitentu, cá-ci atunci vrendu nevrendu scóterea contributiunei nu ar avea atátea caintie amare; ci caus'a neplatirei contributiuniloru provine din altu locu. Mai de aprópe nepotinti'a de a plati e devenita din seraci'a poporului, si acésta din neproporcionat'a repartitiune a contributiunei. — Éta dar' caus'a causarum! Neproporcionat'a repartitiune a contributiunei; pentrucá contributiunea nu se mesura dupa averea si poterea contribuitorulu; pre celu seracu se mesura mai multu si fara nici-o proportiune faća cu celu avutu.

Se documentamu acésta cu numeri dupa matematica, luandu de base articolulu de lege XXIX din 1875.

Dupa articolulu acesta se mesura sub titlu de contributiune de castigu in classa I.

1. Pre fiacare capu de familia, fara de a cautá daca are ceva, fia proletariu, dileriu ori

*) „Politisches Volksblatt“ 4. Juli 1880.

palmasiu, numai pentru cá respira aerulu in tíera, fia in casa inchiriata, fia curialistu, ori lipitura lângu altulu se incarca contributiune de 2 fl. Contributiunea din castigu se inparte in patru clase. In class. I intra in b) servitorimea din casa si dilerii (proletarii). Articul XXIX din 1875 capu I §. 3 lit. b) confere cu §. 7 lit. b).

2. Pre fiacare servitoriu cá omu singuratecu si trecutu de 16 ani 2 fl. Totu acolo, conformu si cu §. 4.

3. Pre fiacare servitóre trecutu de 16 ani 1 fl. Totu acolo. Conformu cu §. 4.

4. La copii de familia de sub 1 muierea si pruncii trecuti de 18 ani se taxédia fiacare cu câte 60 cr. Conf. §. 4 cu §. 7 lit. b).

5. In urma veduvele se considerá cá capu de familia si se taxédia cu 1/2 tax'a barbatiloru. Conf. §. 4 cu §. 9.

Totu pre bas'a acelu articulu sub titlulu contributiunei de castigu de class'a a II:

1. Fiacare proprietariu de una cascíora au proprietariu de una canepiste de 20 stanjini □, dupa care in anulu espiratu a platitu 1 cr. contributiune, pâna la posessorulu celu cu 80—100 jugere, carele in anulu espiratu a potutu se platésca 50 fl. — cá capu de familia — fara nici-o deschilnire — si fara consideratiune la mass'a averei sale, platesce dare de castigu totu 2 fl. Conf. §. 2 cu §. 12 si cu, az adó kötelezetek őszérási és kivetesi lajstrom, az I és II osztály kereseti adórol rubrica 14.

2. Fiacare boieriu carele in anulu espiratu au platitu dela 50—100 fl. platesce dare de castigu numai 3 fl. idem.

3. Baronulu, contele si principele, carele platise preste 100—100.000 fl. platesce contributiune de castigu numai 4 fl. Idem. — Éra muierele si pruncii trecuti de 16 ani platescu de persóna sub Nr. 1 1 fl. sub Nr. 2 si 2—3 fl. Conf. §. 13 cu Nr. 15.

4. Veduvele se considera cá capu de familia. Comparandu aceste intre sine, se vede numai de câtu, care e proportiunea in repartitiunea darei de castigu, si standu pre lângu analisarea cuventului castigu (Erwerbsteuer, kersetado), ne perdiendu

Foisiór'a „Observatoriului“.

Ornitologi'a poporala romana.¹⁾

Ciór'a.

I.

Sub cuventulu „Cióra“ intielege poporulu romanu de pretutindenea mai multe feluri de paseri, cari se tínu de unulu si acelasu genu. Inse pentru fiacare felu alu acestui genu de paseri mai are elu si câte unu nume deosebitu.

Noi vomu aratá in liniile urmatórie, pe rondu nume fiacarui felu seu soiu, si adeca:

Coroiu,²⁾ cióra négra, lat. Corvus corone, sub-

¹⁾ Dupa ce in numerulu precedentu amu publicatu apelulu literariu alu d. S. Fl. Marianu, asupra caruia atragemu deosebit'a atentiune a totoruru literatorulu si iubitoriloru de literatur'a romana poporala, astadi incepemu publicarea unei serii de articoli prea interesanti din „Ornitologi'a poporala romana“ pe cari cunoscutulu si meritosulu autoru au bine-voitu a ni-i transmite spre publicare. Acesti articoli pe câtu de instructivi, pe atátu si de petrecétori nu ne indoimu, cá voru adá unu publicu recunoscétoriu, care va sci apretíá insemnatarea loru literaria precum si zelulu autoriului loru.

Red.
²⁾ In „Dictionnaire d'étymologie daco-romane, éléments slaves etc.“ Francfort. 1879. de dl. A. de Cihac p. 493, se afla cuventulu acesta tradusu prin Falco tinunculus. Póte cá si acestu soiu de Sioimu, cá-ci Falco tinunculus e unu felu de sioimu, se se numésca in unele locuri „coroiu“, inse cu sciu cá, celu puçinu in Bucovin'a, se numesce „coroiu“ ciór'a cea négra cá corbulu, adeca corvus corone. Falco tinunculus, dupa cum s'a aratatu la loculu seu, se numesce cu totulu altfelu de cátra romanii din Bucovin'a. In unele locuri din Bucovin'a, precum d. e. in Fratautiulu-vechuru, se numesce „coroiu“ si corbulu.

corone, pseudocorone, hiemalis si assimilis, Corone corone, germ. die Rabenkräbe.

Cióra, cióra cenusie, cióra de padure, la romanii din Macedoni'a: tíorra,³⁾ lat. Corvus cornia, cinereus, subcornix si tenuirostris, Corone cornix, germ. die Nebelkräbe.

Crancaulu, cióra de campia, cióra gulerata, lat. Corvus frugilegus, agricola, agrorum, granorum si advena, Frugilegus segetum, Colocus si Trypanocorax frugilegus, germ. die Saatkräbe, Feld-, Hafer-, und Ackerkräbe, Krähenveitel, Karechel, Kurock, Rooke, Nackt- oder Grindschnabel.

Barbatielulu cióreloru pâna aici insirate se numesce „Cioroiu“,⁴⁾ éra unu puiu de cióra seu o cióra mica „Ciorutia“ si „Ciorcutia“.⁵⁾

Ceuca, dem. ceucutia, ceucusióra, pl. ceuci ceucutie, ceucusióre,⁶⁾ Cíocá pl. cíoci,⁷⁾ Cíociá pl. cíoci;⁸⁾ Cíocica pl. cíocuci;⁹⁾ Ceóca pl. ceoci;¹⁰⁾ si Stanca dem. stancutia, stancusióra, pl. Stanci, stancutie si stanculisióre,¹¹⁾ lat. Corvus monedula, collaris si spermologus, Monedula turrium, arborea, septentrionalis si spermologos, Coloeus monedula, Lycus monedula si collaris, germ. die Dohle, Thurmkräbe, Thalke, Thalike, Dachlücke, Geile, Kaike, Elke und Tschokerle.

³⁾ A. de Cihac, op. cit. p. 716.

⁴⁾ Dupa d-nii Poliz, Vocab. si Cihac. op. cit. p. 716. prin cuv. „cioroiu“ s'ar intielege si corbulu. Mie inse nu'mi vine a crede acésta. Dupa câtu sciu eu „cioroiu“ se numesce numai barbatielulu ciórei.

⁵⁾ Poliz. Vocab. romano-germanu.

⁶⁾ Fórtu usitata in Bucovin'a.

⁷⁾ S. Petri. Vocab. port. rom.-germ. Sibiu 1861.

⁸⁾ A. de Cihac. op. cit. p. 53.

⁹⁾ Usitatu in Transilvani'a, com. de dl. G. Craciunasiu

¹⁰⁾ Cartile sat. rom. Gherl'a. 1880. p. 28 si 29.

¹¹⁾ Usitatu in Bucovin'a.

II.

Cumcá numirea de „Cióra négra“ trebue se fia fórtu respandita in poporu se adeveresce si din urmatóriele passagiu pe care'lu scótemu dintr'o colinda:

De le-ti mai vedea
Spuneti'i asia,
Cá holdele-i tóte
Cópte-su si rescópte,
Si vinu paserele
Si ducu spicurele,
Vine ciór'a négra
Duce clai'a 'ntregra,
Vine Corbu negru
Duce stogu 'ntregu.¹²⁾

Cátu pentru numirile „Stanc'a“, Cioroiu si celelalte, cari s'au insiratu aicea, se se véda mai pe largu datinele, credintiele si anectodele, ce le reproducemu mai la vale.

III.

Cu privire la acestu genu de paseri, a caroru multime se numesce cu unu cuventu tecnicu poporalu „cioraria“ esista la romanii din Transilvani'a urmatóriele credintiá:

Candu tómn'a sbóra maru multe cióre fórtu pe susu, atunci se dice cá ele ducu spice de grau la nisce calugari din resaritu, pe cari numai ciórele 'i hranescu cu spice de grau de prin tieri straine.¹³⁾

Poporulu romanu din Crisian'a spune si crede, cá ciórele véra isi scaldá puii golásiei in unele ape dintre hotara. Aceste ape sunt bune pentru farnece rele. Daca cineva doresce se strice pacea si liniscea altuia, atunci se dá pe lângu babele vrajitórie, noue la numeru. Aceste babe, deodata se ducu nóptea, candu nimeni nu le vede, la o apa intre hotara, unde sciu de buna séma,

¹²⁾ Dictatu de Petru Craciunasiu, si com. de d-lu G. Craciunasiu.

¹³⁾ Cred. rom. din Transilvani'a, com. de dl. G. Craciunasiu.

din vedere că acela din poporu carele nu are nici-o posesiune, în cea mai mare parte se radiama numai pre bucatior'a de pamentu, care o possede, apare indata immens'a disproporțiune în venitu la contribuentulu celu cu 25 stanj. patrati față cu venitul celui ce possede 100 jugere, pentru care în anulu espiratu a platitu 40 fl.; și totusi acestu din urma inca se taxédia sub titlulu contributiunei de castigu numai cu 2 fl. că si celu de întâiu carele possede numai 25 st. □?

Dar' apoi unu proprietariu mare avendu proprietati de 100.000 jugere, cum pôte se platésca numai 4 fl. contributiune de castigu de class'a a II pre candu celu cu 25 orgii □ platesce 2 fl.? E acésta proporțiune?

Pôte stá față unu calicu cu unu mare proprietariu?

Potu face doi dileri, lipituri fâra nici-o avere, séu si doi proprietari de casciora atâta, câtu face unu baronu, conte si principe? Nu potu; că-ci castigulu unuia e departatu de alu celuilaltu, că cerulu de pamentu. Éta pentru ce a seracitu poporulu, si din acésta cauza vine apoi, de esecutiunile nu-si mai afla capetulu. Acésta-i caus'a de alunga pre Secu si si pre altii că se emigredie cu gramad'a si cu miile în tieri straine, cu atâtu mai virtosu, că-ci fiindu acésta dare de castigu legata de crucerulu celu pentru pamentu, de inpreuna cu acésta se intabulédia pre colib'a ce o are; si venindu lucrulu la vendiare, ilu scóte si din casa si se face fugariu pre pamentu — földön futo.

Ar fi tempulu că acésta contributiune disproporționata si fâra nici-o basa, se se desfiintiedie, că se nu mai existe, precum nu exista nici în tierile reprezentate în senatulu imperiale.

Vedi: „Die österreichischen Steuergesetze und die Verordnungen über die Ausführung derselben, von Adolf Hanel, Prag 1877, I. Th. Die Erwerbsteuer pag. 5 §. 2. — Von der Erwerbsteuer sind ausgenommen:

a) Alle, welche sich mit der landwirthschaftlichen Industrie beschäftigen, in sofern sie sich auf die Erzeugung roher Producte und deren Veräusserungen beschäftigen.

b) Alle Hilfsarbeiter.

c) Alle Tagelöhner und Arbeiter welche etc.

Inse statului din darulu lui D-dieu si grati'a multelor datorii contrase i trebue bani.

Cum se va potea dara sterge?

Éca asia: se se substitue prin alta dare drépta si proportionata, si equilibriulu va fi restauratu, daca sub titlulu contributiunei de castigu se va alaturá la darea de pamentu si de case pre unu anu 1/3 parte, cum e si în tierile amintite, de óre-ce nici la noi nu e catastrulu asia de reu, precum ilu descriu voitórii de reu ai statului; atunci deficitulu statului ce ar resultá din stergerea darei de castigu, nu numai se va acoperi, ci se voru sistá si esecutiunile provenite din neproportionat'a aruncare a dariloru. — Darea de mai susu si

că si-au scaldatu ciórele puii. Fiacare ia trei stropi în vasulu parasitu ce'lu au, dar mai bine într'o hârca de căne; apoi fiacare incinge în ap'a aceea trei fire de peru de lupu turbatu dicédu unele cuvinte magice. Acésta o repetiescu ele de noue ori în noue nopti de Marti, totu la 12 óre, asia că nimeni se nu le véda, că-ci altcum „e pace de pogace.“ Cine are ap'a acésta pôte apoi face fórte multe nevoi, multe vraji si farmece.¹⁴⁾

Romanii din Bucovin'a spunu că ciórele sunt domnitóriele venturiloru, ele pórtá si conducu venturile unde voiescu si în cotro voiescu, pentru-că ele sbóra nu numai dupa ventu, că alte paseri, ci si contra venturiloru celoru mai mari si mai aprige, si venturile nu sunt în stare se le dea josu.¹⁵⁾

IV.

În pronosticulu din „Calendariulu babeloru“ compusu de Atonu Pannu provinu urmátóriele versiuri despre „Cióre“:

Ciórele strinse gramada,
Candu pe susu chiindu sboru,
Érn'a ne vestescu zapada,
Ér' vér'a plóie séu noru.¹⁶⁾

Cum-că ciórele prevestescu schimbarea timpului spunu si credu si romanii din Bucovin'a si cei din Transilvani'a. Asia spunu ei, că ciórele candu sbóra fórte pe susu si croncanescu séu croncaescu prevestescu vreme rea. Candu se stringu multe la unu locu si nu'si afla stare si alinare, ci neincetatu sbóra în coloru si incóce strigandu, prevestescu érn'a, apropierea unui viscolu mare si geru, éra vér'a plóie, venturi si furtune mari.¹⁷⁾

Candu se punu ceocile, — adeca ceucile — pe vérfulu copaciloru séu pe alu caseloru, — isi ascundu

¹⁴⁾ „Albin'a Carpatiloru“, a. IV. Sibiu 1880 N. 16 p.

¹⁵⁾ Dictatu de C. Diaconescu, romanu betranu din Calafindesci.

¹⁶⁾ Calend. pe an. 1848. p. 32, apud: G. Dem. Teodorescu. Incercari critice, asupra unor credintie etc. Bucuresti. 1874. p. 92.

¹⁷⁾ Credinti'a com. totoruru rom. din Bucovin'a.

altcum se vede a fi neproportionata, si în alte tieri nu mai pôte se existe de câtu la noi. — Se nu cugete cineva, că se va ferici statulu, daca proprietarii de 1, 2, 3 jugere de pamentu voru pierde si acele petece mici de pamentu, pentru că saculu totu petecitu va remanea, si sarantocii totu nu sunt în stare a ordoná destramatele finantie ale statului.

Că explicatiune speciale la cele dise pâna aci mai adaogemu urmátórele:

1. Contributi'a de castigu de a II clase, care de altmentrelea la censulu pentru dreptulu de alegere nu se numera, e legata de a pamentului si de a casei. Deci fia proprietariulu orbu, schiopu, chilavu si nepotintiosu, totusi se taxédia sub cuventu, că acela e castigulu dupa casa séu dela pamenturile pe care le are. Sub acestu cuventu, acea dare (biru) aruncatu pe castigu, daca nu se platesce, fisculu o intabulédia (hipoteca) pe cascior'a contribuentului orbu sau schilodu, o vinde cu licitatiune prin tribunalu.

2. O comuna séu parochia considerata că corporatiune morala, daca are vreo casciora inchiriata la vreunu pastoriu de vite sau la altu sarantocu, platesce unu adaosu de 2 fl. că dela nu sciú ce castigu extraordinariu.

3. Soldatii din armata concediati (licentiatii) preste unu anu, se taxédia cu acésta plaga si vai reu le cade, candu dupa exercitiulu de tótna, séu dupa reintórcere dela vreo campania, afla esecutiunea în casa.

4. Unu soldatu patentariu, care séu schilavitu în batalii portate pentru statu, isi trage 5, 6, 7, 8 séu 15 cr. pe di, daca isi face o casciora, are se platésca si elu aceeași contributiune. În acelasu timpu soldatii patentari din provinciile proprie austriace, sunt si remanu scutiti de acelu inpositu (biru).

Si în urma

5. Contributiunea de castigu de a II classa nu e de castigu, puru si simplu din acea cauza, că nu se mesura dupa vreunu castigu, precum e a IV classa, unde se platesce dupa unu salariu anualu de 100, 200 séu pâna la 500, dupa 100 — 1 fl. éra dupa 1000 — 15 fl. etc., ci dupa capete.

Că si cum capulu omului ar fi botulu unui dobitocu, care dupa legea de accise pentru consumatiune se taxédia la macelaria cu 2 fl. 52 cr. că accisu pentru erariu. Fabius.

Din diet'a Bucovinei.

Corespondintele nostru din Cernauti ne mai tramise urmatoriulu raportu despre ultimele siedintie ale dietei:

— Siedinti'a din 15 Iuliu. Diet'a se ocupa cu desbaterea asupra contributiunei anuale de 3000 de fl. pentru sustinerea gimnasiului completu, ce are a se infiintiá în Radauti. Deputatulu Calinescu, arata scaderile simtite de pâna

capulu în aripa, séu se móie în apa, — séu sbóra cu ceoculu (cioculu) deschisu si triste, atunci de buna-séma preste scurtu are se plóie. Candu se aduna ceocile si corbii si sbóra facédu sgomotu mare, falfindu din aripi, atunci éra e unu semnu că preste scurtu tempu are se plóie.¹⁸⁾

Croncanitululu cióreloru, în unele inpregiurari, se considera de cătra romani si că unu semnu reu. În „Convorbirile literare“ aflamu urmátóriele sire, cari ne intarescu esistinti'a acestei credintie desierte: „Candu urla vre-unu căne séu vre-o cióra croncanesce, babele se spaimantédia socotindu că semnu de mórte insemnédia.“¹⁹⁾ Asemenea si romanii din Transilvani'a credu că „croncanirea cióreloru prevestesce mórte.“²⁰⁾

V.

Pruncii romani din Transilvani'a, canduli se schimba dintii séu maselele, dupa-ce cu ajutoriulu unei atiesióre séu si cu degetele scotu dintele, care se clatina, ilu iau, se ducu cu densulu afara si aruncandu-lu preste casa dicu:

N'a cióra unu dinte de feru
Si'mi dá altulu de otielu!²¹⁾

Acésta datina exista si la pruncii din Bucovin'a; acestia inca arunca dintii si maselele cadiute preste casa, dupa-ce mai întâiu rostescu de trei ori dupa olalta urmátóriele versuri:

N'a cióra unu dinte de osu
Si'mi dá altulu mai frumosu,
N'a cióra unu dinte de feru
Si'mi dá altulu de otielu!²²⁾

Facédu acésta cugeta ei, dar nu numai ei, ci si maicele loru, cum-că voru capatá dinti tari, sanetosi si frumosi.

(Va urmá.)

acuma în privinti'a inpartasirei invetiamentului în limb'a si literatur'a romana, necesitatea cultivarei si crescerei limbei materne. Domnia sa propuse, că se se pretinda dela gubernu instalarea unui professoru aprobatu si examinatu în acea limba pe lângá susu-numitululu gimnasiu. Dupa mai multe sucituri nereusite din partea partidei contrare, invinse în fine partid'a nationala mai cu séma prin staruinti'a I. P. S. mitropolitului Dr. Morariu si a baronului Vasilco de a sustinea acésta propunere, care la votare s'a si primitu cu unanimitate.

— Siedinti'a din 19 Iuliu. În decursulu acestei siedintie s'a discutat si multu asteptat'a cauza a teatrului.

Se vede că chiaru partid'a contrara a renuntiatu la acésta cerere cu totul nedrépta, pentru-că caus'a, pe care o sustineau la inceputu cu atâta incapatinare a picatu. Érá dejá respinsa de cătra comisiunea respectiva alu carei raportoru érá deputatulu Marinu, (nationalu). Intrebandu capitanulu tierii déca diet'a consimte cu acésta resolutiune, au siediutu toti deputatii, precum o au si fostu cerutu capitanulu în casu afirmativu. Dr. Rott, cunoscutulu protectoru alu acelei petitiuni érá în momentul acesta într'o alta camera, si reintorcédu-se în adunare, facú colegului seu, deputatulu Zucker unu semnu si unu gestu din mani, cum ilu facu de comunu banchieri, candu ii lovesce asia numitululu „Krach“.

— Siedinti'a din 22 Iuliu. Lucrarile ce se referiau mai multu la administrarea tierii, se finira într'unu modu, cu care érá intielésa atâtu partid'a autonomistiloru, câtu si aceea a centralistiloru. Capitanulu tierii multiumii totoruru deputatiloru dietei pentru staruinti'a si zelulu aratatu si isi termina discursulu seu cu esclamarea: „Traiésca Maiestatea Sa Imperatulu!“ la care actu, se sculara deputatii, si strigatele în limba romana: „Se traiésca!“ se audira din amendoue partile.

Vice-capitanulu tierii dl. Dr. Zurcanovici provocá în cuventarea sa pronuntiatu în limb'a romana de a se esprimá recunoscinti'a dietei d-lui presiedinte alu tierii, baronului Alesani pentru neobosit'a sa staruintia fatia cu interesele tierii; apoi mai repetá acésta cuventare si în limb'a germana.

Presiedintele tierii dl. baronu Alesani multiumi prin o cuventare adeseori intrerupta prin aclamari, în care promise, că va depune ministeriului câtu mai în graba acele resolutiuni ale dietei, cari au nevoie de cea mai inalta sanctiune, si că va starui pentru aprobarea loru. Dupa aceste incheia dl. capitanu alu tierii diet'a conformu §. 10 alu ordinei de di.

P. S. În urm'a caletoriei proiectate a Maiestatii Sale Imperatului în Galiti'a, spre a asistá la manevrele de lângá Leovu, se luá hotarirea în dieta, a se trimite o deputatiune indata dupa inchiderea dietei la Vien'a, că se invite pe Maiestatea Sa de a onorá si Bucovin'a cu presentia Sa. În acésta deputatiune s'au alesu dnii deputati ai dietei dl. Lupu si dl. professoru de universitate Calinescu, cari voru si plecá indata la Vien'a, dupa inchiderea dietei sub conducerea dlui capitanu alu tierii cavalerulu de Kochanowski. Acésta este si ea o noua victoria a partidei nationale.

N. — N.

Din Bucovin'a.*)

(Urmare.)

„Tóte mijlócele inse spre a ajunge la acestu scopu, cari au fostu numai cu potintia, s'au si cercatu pâna acum fâra continere din partea nóstra, din partea totoruru corpuriloru si organelor representative din tíera, din partea obscii, — dara au fostu — dupa cum amu vediutu — pâna acum în zadaru, si din reu în reu ne-amu coboritu totu mai adencu (strigari sgomotóse: dreptu este! asia este!)

Deci cu privire la tóte acestea, adunandu-se unu numeru insemnatu de patrioti la Cernautiu în diu'a de „Bun'a vestire“ spre cercetarea trebilor nostre bisericesei, au recunoscutu cu unu singuru glasu primejdi'a cea mare si trebuinti'a cea neincongiurata, că într'o di se se adune câtu de multi fi ai bisericiei din tóte partile tierii si din tóte stările poporului, — spre a se sfatú inpreuna, ce feliu de pasi legali ne-au mai remasu de facutu în folosulu bisericiei si spre scaparea drepturiloru ei.

Acei compatrioti au simtitu că aru luá cea mai grea raspundere asupra loru inaintea lui Dumnedieu si a tierii, daca vediendu de aprópe acésta stare a lucruriloru, aru fi lipsitu a ve inpartasi griji'a si do-

*) A se vedea Nr. 45 alu „Observatoriului“

Red.

rerea cea sfasiatőre a ănimilor lor si a ve provocă la o consfăture seriősa si la o conclurare potrivita in marginele legii si cu cea mai buna rënduieła (strigari: Dumnedieu se ne ajute!)

Unu comitetu alesu din mijloculu adunarii din diu'a de „Bun'a vestire“ a fostu insarcinatu cu conchiemarea d-vőstre, cu pregătirile trebuintőse, cu tőte lucrările si cu propunerile ce sunt a se face la acęsta adunare.

Nu ne potemu opri a dice, inainte de a sfęrsi, inca căteva cuvinte despre o intimpinare, cu care aru cercă unii si altii a abate ęrasi pe coreligionarii nostri desceptati, dela urmarirea dreptatii si spre a-i adormi. Sioptescu adeca unii, cā n'aru fi cuviintiosu, cā fi bisericeii se se simta strimbatatiti prin resolutiunea imperatęsca din Decembre 1869; ci aru trebui se taca; — prin urmare se primęsca tőte de bune si se jertfęsca pentru totudeauna drepturile cele mai scumpe, inpreuna cu tőta averea bisericeii sale (sgomotu mare, strigari: feręsca Dumnedieu, nici-odata!)

Acęsta intimpinare este de totu fara de temeiu.

Constitutiunea din Decembre 1867 dice apriatu: „Imperatul este santitu, neviolabilu (strigari entasiaste: se traięsca!) si nerespondietoriu.“ Si ęrasi: „Ministrii singuri sunt respondietori pentru legalitatea si constitutionalitatea toturor mesuriloru guvernului, cari se atingu de trebile ce sunt pe man'a lor.“

Acestea sunt chiaru cuvintele Constitutiunii, care s'au asiediatu de senatul imperialu si s'au sanctionatu de imperatul (strigari: se traięsca!) aceste sunt cuvintele, la cari jurara toti diregatorii din tięra si toti cetatienii, (strigari: asia este, bravo!)

Acęsta s'au si practicatu in Austri'a pretotindenea fara a fi fostu vre-odata restalmacitu. Asia s'au judecatu si in sesiunea din urma in senatul imperialu coprinsulu amintitei resolutiuni preinalte, cā nedreptu si apasatoriu in fati'a guvernului si a ministeriului respondietoriu, care dupa datine constitutionale, au fostu propusu preainaltulu imperatu resolutiunea aceea, pe ins'asi a sa respondere. Si ministrulu respectivu n'a avutu a dice unu singuru cuventu in intielesulu intimpinarii pomenite. Cā-ci nimene, din cei ce cunoscule legile, nu se pőte indoi despre dreptulu constitutionalu de a trage la respondere pe ministrii pentru tőte actele ocarmuirii (strigari prelungite: asia este! bravo!) Deci numai őmeni nepriceputi si nesciutori sęu fatiarnici si vicleni, sęu dusimani ai bisericeii nőstre potu dori cā se tacemu la tőte, cā cei muti si surdi, spre a pierde totu (strigari sgomotőse: asia este!)

Pe lānga acęsta bucovinenii fara deosebire, si anume fii bisericeii nőstre, n'au avutu nici-odata si n'au nici astadi trebuintia de a fi povatiuiti despre indatoririle lor cetatienesce; cā-ci in loialitate, in credintia neclintita, in veneratiune si supunere, inca n'a intrecutu nici unu poporu alu Austriei tięr'a nőstra (strigari din tőte partile: asia este!) Acęsta au dovedit' o totu trecutulu Bucovinei, de candu este ea inpreunata cu Austri'a, aprőpe de o suta de ani; si acęsta au recunoscut' o si intaritu-o si imperatii austriaci pāna in diu'a de astadi.

Acestea sunt privirile cari au indemnatu pe comitetulu convocatoriu a face in urma si propunerii potrivite, cari se se aduca la cunoscinti'a d-vőstre spre cercetare; vi le recomandam cu totu adinsulu, pentru-cā ele sunt pornite din ănima aurata, si nu scoposescu alta de cātu a curmă cātu mai curendu nevoile si primejdiele bisericeii, si ve poftimu, cā dupa ce le veti cercetă, se le primiti cu acea caldura si sinceritate, cu care le aducemu inaintea d-vőstre (strigari indelungate: bravo! bravo! Dumnedieu se ajute se le audimu!)

Ęta dar domnilor! si propunerile ce comitetulu convocatoriu le supune la deliberarea si incuviintiarea d-vőstre:

1. Luandu in privire cā infiintiarea autonomiei bisericescei dreptu-credintiose a Bucovinei s'a intardiatu pāna acuma de cātu tőte guvernele de mai inainte, ori si de care sistemu politicu aru fi fostu ele; — ceea ce este contrariu atātu canőnelor nőstre bisericescei, — precum si asia numitului „status quo“ garantatu de cātu ocarmuirea Austriei la luarea Bucovinei; contrariu petitiuniloru, adresselor si memorandelor, substernute corőnei si guvernului imperialu, fara continere in timpu de 22 de ani in afacerea acęsta, contrariu propuneriloru analőge inaintate de cātu consistoriulu dreptu-credintiosu alu Bucovinei din indemnarea santei sale indatoriri de-a apară bisericeii nőstra (strigari din tőte partile: bravo!) — ceea ce este contrariu intielesului si literei Constitutiunii din 21 Decembre 1867, care garantędia autonomi'a toturor religioniloru ce sunt recunoscute prin legi; si totu asia

de contrariu pasiloru dietei ducatului Bucovinei, care au cerutu de mai multe ori prin adrese anume dela preainaltulu imperatu infiintiarea autonomiei bisericescei; ceea ce este in sfersitu nu mai pučinu contrariu chiaru mijlocirii főrte puternice a senatului imperialu din Vien'a, din Maiu 1868, indreptata cātu guvernulu parlamentariu de atuncea, in urm'a unui votu unanimu pentru realisarea autonomiei nőstre bisericescei.

2. Luandu in privire cā acęsta mare intardiare este spre stricatiunea nőstra, si este totuodata o nedreptate, de toti adencu simtita cātu o confessiune, o lege, care numai in imperati'a Austriei coprinde mai multe miliőne de suflete, — si cātu o tięra credintioasa, precum este a nőstra, — ęr' o asemenea pertractare a interesselor celor mai mari bisericesce ale Bucovinei de va urmă si mai departe totu asia, nu ar avea buna inriurire asupra ănimei poporului, care are credintia si dragoste pentru vechi'a si sant'a biserica a tierii (strigari din tőte partile: prea adevratu! asia este!) — nici asupra increderii in dreptate, in buna-vointi'a si intieleptiunea guvernului austriacu, — sęu in poterea Constitutiunii despre fagaduintele ei in privinti'a drepturilor de autonomia si de egala indreptare pentru tőte confessiunile recunoscute, — cu unu cuventu, n'aru avea buna iriurire asupra increderii poporului in tőte garantiile publice din Austri'a (strigari sgomotőse: asia este! dreptu este! bravo!)

3. In sfersitu luandu in privire, cā datori'a nőstra cea mai neaperata este se intrebuintiamu tőte poterile nőstre si tőte mijlőcele legiuite spre a inlatură primejdi'a ce amenintia bisericeii nőstra si spre a recastigă drepturile ei cele calcate, — fatia cu nesocotirea cea fara de capetu a pusetiunii autonome a bisericeii nőstre, — si fatia cu amenintiarea fondului gr. or. alu Bucovinei prin őresi-care restalmaciri sęu inchipuirii juridice din timpulu celu mai nou, din partea unoru autoritati, in privinti'a menirii sale, — amenintiare indoita prin inpregiurarea cea necalculabila si prea primejdioasa, cumcā — lucru neaudit si fara pilda in ori-ce statu constitutionalu! — cumcā fondulu religionariu gr. or. din Bucovin'a numai elu singuru este administratu fara respondere cātu nimenea! — luandu tőte aceste in privire, adunarea din Cernautiu de astadi in 11/23 Juniu 1870 hotaresce:

I. A declară, cā a veditu cu adenca parere de reu cum tőte guvernele de mai inainte, in locu de a bagă in sęma dupa cuviintia dorintiele cele legiuite si drepturile cerute ale crestiniloru resariteni din Bucovin'a, precum si voturile si manifestatiunile celoru dintaiu factori si locuri competente din tięra si imperatie, au crediutu a face mai bine, de-a ascultă in un'a din cele mai mari trebi ale tierii o birocrație, ce nu dorește inaintarea si inflorirea bisericeii Bucovinei, a nőstre a celoru ce suntemu de alta lege (strigari sgomotőse: adevratu este!) — care urmare nu pőte multiam pe unu poporu credintiosu imperatiei, ci mai degraba este in stare a'i turbură limiscea sufletului, a'i vatemă sentimentele cele mai scumpe si a'i suportă tőta credinti'a in dreptatea guvernului cātu fii bisericeii dreptu-credintiose din Bucovin'a (aplaude). Deci dara provocandu-se adunarea acęsta la uricele ctitoriloru si ale bisericeiloru din Bucovin'a, la preainalt'a resolutiune a imperatului Josifu alu II din 11 Decembre 1781, prin care s'au sanctionatu conditiunile desfasurate mai apoi prin multe decrete ale ministeriului de resboiu de atuncea, alu asia numitului „Hoffkriegsrath“ despre luarea mosiiloru bisericescei din Bucovin'a numai sub cuventu de administratiune comuna; mai departe provocandu-se adunarea la preainalt'a resolutiune a Majestatii Sale imperatului Franciscu I din Tropau, 10 Decembre 1820, prin care s'a garantatu din nou caracterulu neatacaveru confessionalulu si menirea cea osebita si főrte ingradita a fondului religionariu gr. or. din Bucovin'a; si in sfersitu intemeindu-se pe Constitutiune, care garantędia si bisericeii resaritene dreptulu de autonomia in administrare: adunarea protestă in contra a ori-ce prejudetiu nefavorabilu si in contra toturor urmariloru stricatiőse, cari s'aru potea ivi pentru binele bisericeii gr. or. din Bucovin'a, pentru tőte drepturile ei, anume pentru dreptulu ei asupra fondului gr. or. din Bucovin'a, cu unu cuventu pentru deplin'a ei autonomia, — fia aceste urmari din ori-ce felu de ordinatiuni si mesuri administrative din timpulu trecutu sęu viitoriu, din ori-ce ordinatiuni si mesuri, cari aru fi in contradicere cu resolutiunile imperatesce pomenite mai susu si cu Constitutiunea din 21 Decembre 1867, sęu cari nu s'aru fi infiintiati pe cale legala sęu constitutională (aplaude prelungite.)

II. Se se tramita cu grabire o noua adresa din partea acęstei adunari cātu consiliulu de mi-

nistrii la Vien'a, cerendu-li-se: cā si bisericeii resaritului din Bucovin'a se ajunga a vedea cā Constitutiunea este si pentru dens'a unu adeveru; se se dea bisericeii acęstei'a autonomi'a ceruta, deplina si neslabita, — in poterea legii fundamentale de statu despre drepturile generale ale cetatieniloru, articolulu 15, — dreptulu inca totu retienutu pāna in diu'a de astadi, dreptulu de autonomia, adeca dreptulu de neaternare de cātu diregatoriile administrative in trebile din launtru si administrarea fondului religionariu gr.-or. din Bucovin'a sub controlulu guvernului imperatescu si cu tőte garantiile trebuintiose in privinti'a acęsta; — dar' mai antaiu decātu tőte pentru cā se se conchieme cātu mai curęndu unu congressu bisericescu prin alegeri libere din preoti si mireni dupa modulu cum s'a urmatu in privinti'a acęsta — cu voia imperatęsca — si in Ungari'a, fačia cu sorile biserice: romana si serbęsca; — cā-ci numai unu congressu constitutiv bisericescu are dreptulu si priceperea de-a lamuri si stabili autonomi'a bisericeii resaritului din Bucovin'a in marginele asiedimentelor bisericeii dreptu-credintiose si potrivit cu drepturile cele vechi ale tierii; precum si cu privire la cerintiele tempului de fačia, la inpregiurarile faptice, la trebuintiele eparchiei si la legile de astadi ale statului. Ęra in urma se se inaintede lucrările congressului la locurile cele inalte spre a se urmă mai departe in privinti'a lor, dupa Constitutiune, si se se supue prea inaltei sanctiuni a Majestatii Sale prea inaltulu imperatu (aprobari din tőte partile.)

III. Totu-odata se se invite venerabilulu consistoriu gr.-or. alu Bucovinei, spre a se insoçi cu tőta ingrigirea scaunului episcopescu alu tierii la acęsti pasi, si de a spriginii din tőte poterile din partea s'a si mai departe staruintiele pentru a resolvi cātu mai curendu caus'a cea vitala a bisericeii din Bucovin'a (aprobari din tőte partile.)

(Va urmă.)

Sciri diverse.

— (Program'a calatorieii M. S. imperatului la Galiti'a.) Conformu programei definitiv ficate si publicate in modu oficiosu, M. S. va sosi in 1 Septembrie la Cracovi'a; va petrece acolo trei dile; de aci va plecă la Cressovice, unde M. S. va petrece 6 dile in castelulu comitelui Stadnicki, pentru cā se asiste la manevrele ce voru avea locu in giuru de Misscowce; petrecere de 4 dile in Lemberg; caletoria la Cernauti si de acolo in 17 preste Sombor la manevrele din Ungari'a, ce voru avea locu la Czegled; de aci apoi la Silesi'a.

— (A. S. R. principele Carolu la Ischel.) Prin cercurile politice din Vien'a se vorbesce, cā principele Carolu alu Romaniei este asteptatu la Ischel in cursulu septemanei viitoare, spre a face o visita imperatului Austriei.

— (Ministeriulu romanescu s'au completatu) denuminduse d. Al. Teriachiu ministru la departamentulu de interne, ęra d. V. Conta la departamentulu cultelor si alu instructiunei publice.

— (Districtele silvanale.) In urm'a noiei inpartiri a tierii in districte silvanale, marele principatu alu Transilvaniei se compune din 4 districte si adeca: 1. districtulu Clusiuului, care coprinde comitatele Solnocu-Doboc'a, Bistriti'a-Nasseudu, Turd'a-Ariasiulu si alu Clusiuului inpreuna cu liber'a cetate Clusiu. Acestu districtu are de inspectoru pe d. A. Leitner, ęra de subinspectoru pe d. Ludovicu Kęczey. 2. districtulu Muresiu-Osiorheiului cu resiedinti'a in M.-Osiorheiu. Inspectorulu este provisoriu celu din Clusiu cu subinspectorulu Bęla Győrgyfy. De acestu districtu silvanalu se tinu: comitatulu Muresiu-Turd'a, Cicu, Odorheiu si orasiulu Muresiu-Osiorheiu. 3. districtulu Brasiovului cu residenti'a in Brasiovu. Agendele acęstui districtu le pőrta provisoriu inspectorulu din districtulu Sibiuului cu subinspectorulu din Brasiovu Juliu Nagy. De acestu districtu se tinu: comitatulu Tęrnavei mici, com. Tęrnavei mari, comit. Fagarasiu, Brasiovu si Trei scaune (háromszék). 4. districtulu Sibiuului are de inspectoru pe dl. Arnold Adriányi cu residenti'a in Sibiu; subinspectoru aici inse nu este. De acestu districtu se tinu comitatele: Alb'a-Jul'i'a, Hunedőr'a si Sibiu.

— (Ajutoriulu datu Seghedinului.) Din publicatiunea facuta de cātu ministeriulu ungurescu de interne resulta, cā ajutoriulu banescu, incursu pāna la 31 Juliu a. c. in favorulu Seghedinului, se urea la respectabila sum'a de 2.917,762 fl. 49 1/2 cr. v. a.

— (Ministrulu ungurescu de comunicatiune) a ordonatu a se pune in lucrare mesurarea totu-

roru drumurilor si a sioselelor dupa metri si impartirea lor in kilometri. Acesta lucrare se va incepe in a doua jumetate a lunii viitoare.

— (O pestere plina cu gunoii, cunoscutu subt numirea „guano“) s'au descoperitu in Lábatlan langa Gran in Ungaria. Posessorulu acelei pestere au exarendatu exploatarea ei unei societati din Graz pentru suma de 4000 fl. v. a.

— (Unu morbu misteriosu.) Mai bine de 10 luni domnesce in câteva localitati din apropierea Strassburgului unu morbu particularu, misteriosu dara tot'odata dorerosu si periculosu. Simptomele caracteristice ale acelu morbu sunt: doreri infricosiate in partea din josu a corpului, vomare, spasmuri si o completa incapacitate pentru orice lucru. In cele mai multe casuri au suferitu toti membrii unei familii de morbulu acesta. Cătiva copii au muritu, era din cei crescuti, cari au avutu se suferi de câte 10—12 ori acelu atacu, dupa dis'a mediciloru, au devenitu ofticosi. Pentru de a dá unu orecare nume acestui morbu, s'au numitu „colerina“ si la inceputu se credea ca elu este o urmare a ernei celei grele. Nu multu inse dupa aceia, medicii avura ocaziune a se convinge ca acelu morbu este o consecintia funesta a criminalei falsificari a mijloceloru de alimentatiune si ca prin urmare este in jocu o inveninare. Supunenduse bóbele de cafea si alte alimente unei severe analize chemice, au rezultat ca acelu morbu au fostu causatu prin paine facuta din faina falsificata. Se mai astépta inca si alte amenunte asupra acestei grave cestiuni.

— (Dela curtea imperiala din St. Petersburg.) Prin cercurile diplomatice din Berlin circulédia scirea, ca Tiarulu ar fi luat pe principessa Dolgoruki — la grande demoiselle — in casatoria morganatica, cu conditiune adeca, ca copii ce se voru nasce din acésta casatoria, se póte numai numele mamei lor si se nu aibadrechtulu de ereditate asemenea copiiloru legitimi din prim'a casatoria.

— (Lupt'a unui ciobanu romanu cu unu ursu.) Unu tineru ciobanu cu numele Avramu Harsianu isi pascea oile in padure'a Baneas'a, candu fara de veste observá ca oile speriate si inbuldinduse incepura a se aduna gramada. Cantandu se descopere causa, nu departe de unde se afla, zari unu ursu mare. Dupa ce ilu observa si ursulu, se repede turbatu asupra lui, care ne avendu alta arma decatu securea sa incepu a ilu lovi preste capu, preste labe si in burta. Cu tóte acestea ursulu se apropiá totu mai multu asia, ca sirmanulu ciobanu nu se mai putea apará nici cu securea, ci se lua la trantela cu ursulu, care i infipse colti in fatia sfasiandu'i pelea, carnea si scotiendu'i ochiulu stangu. Ciobanulu slabitu nu se mai potú luptá si ursulu i mai rupse si man'a drepta, era dupa acea cadu si elu josu si muri. Sirmanulu ciobanu fu aflatu de domnulu seu si condusu dupa trei zile de suferintie teribile la spitalulu din Murasiani. Este puçina sperantia ca va scapá, dice „Kelet“ dela care inprumutaramu acésta notitia.

Bibliografia.

Din tipografi'a archidiecezana din Sibiu au aparutu in zilele acestea o importanta publicatiune ce póta titlulu:

„Datele referitoare la regularea de posesiune in Transilvania si partile adnece, culesse de d. Parteniu Cosm'a, avocatulu si deputatu. Sibiu 1880, formatu 8-o, unu frumosu volumu de 215 pagine.

Coprinsulu acestui volumu este urmatorulu:

I-o. Proiectulu de lege alu ministrului de justitie, pentru simplificarea si accelerarea cauzelor de regularea posesiunii pe teritoriulu Transilvaniei etc.

II-o. Processulu verbalu alu conferentiei prealabile din Clusiu.

III-o. Processulu verbalu alu conferentiei din Sibiu.

IV-o. Memorandulu juristiloru romani.

V-o. Desbaterile din casa deputatiloru asupra proiectulu de lege substernutu prin comisiunea juridica dietala.

VI-o. Textulu lezei sanctionate.

Pretulu acestei carti, care s'au tiparitu numai in 300 esemplare este pentru juristi 2 fl. era pentru nejuristi 1 fl. v. a. Se afla de vendiare la autoriulu in Sibiu.

In numerulu viitoriu vomu reproduce si noi instructiv'a Dare de s'ema pe care d-lu avocatulu si deputatu P. Cosma o face asupra publicatiunii sale.

— Musicalie romanesce. Activulu librariu romanu din Oraviti'a (Banatu) de J. E. Tieranu avu laudabil'a si fericit'a idea de a publicá in editiunea s'a doue piese de musica nationala si adeca:

„Cantece de primavara“, poesie de V. Bumbaru, coru barbatescu de C. G. Porumbescu si

„Colone romane“, cuadrilu compusu din motive de arii nationale romane totu de C. G. Porumbescu. Pretulu unui esemplariu este: 1 fl. v. a.

Aceste doue compositiuni dragalasi au fostu forte bine primite de catre publiculu iubitoriu de musica si speramu ca in celu mai scurtu timpu aceste compositiuni nu voru lipsi din nici o colectiuni de note a pianistiloru nostre romane din tota tier'a.

Veterinariu.

Cetindu in Nr. 43 si 44 alu „Observatoriulu“ sub rubrica „Veterinariu“ despre bóbele viteloru si tractarea lor, si potrivit'a observatiune, ce onorat'a redactiune a facutu la finea acestui articolu, m'a indemnatu se me ocupu si eu de acestu obiectu inportantu si se aratu, in ce eróre sunt ómenii, cari vedu in animale alta structura a corpului, alte functiuni ale organismulu si ale organeloru lui, de cum sunt ale omului, si din causa acésta in bóbele loru vinu a propune spre delaturarea lor nisce medicamente catu se póte de veninate si nerationabile. Veterinariu pe la noi abia scutura pulberea de scóle si din fauria, candu se si apuca de scriu carti cu reclame emfatice, ca si candu Ddieu scie ce praca si ce esperintia aru avea ei in ramulu acesta alu medicinei. Asia mai anii trecuti esi la lumina „Veterinariulu de casa“ cu o multime de recepte unulu mai veninatu de catu altulu, unulu mai nerationabile de catu altulu, si tóte acestea pentru poporulu nostru romanescu, spre a le intrebuintia la animalele lor, candu se bolnavescu.

Nu de multu cercetandu-me unu tineru imi presentá unu manuscripu cu observarea, ca elu este veterinariulu N. care a scrisu despre bóbele viteloru pentru poporulu romanescu si se róga se'i fiu intru ajutoriu, ca se póta tipari acestu manuscripu atatu de folositoriu. Eu vedendu cu cine am de lucru, ilu intrebaiu candu ai terminatu d-ta cursulu veterinariu? In anulu trecutulu fu respunsulu. — Avutai d-ta destula praxa, ca se poti judeca, daca bóbele viteloru decurgu asia precum le-ai descriu, si daca mijlocele sanetose, ce d-ta recomandi in contra lor corespundu? Ba nu; dara am scosu din o carte buna.

Atunci incepu a frundiari prin manuscripu si a ceti p'aci pe coala. Ce se vedi? unu stilu intortochiatu, unu chaos in tóte. Ilu mai intrebaiu, aratandu la o specie de morbu si la unu receptu scrisu in limb'a latinésca reu. Ce pricepi d-ta prin fras'a cutare si cutare? Omulu vrea se'mi esplice, dara nu putea, pentruca elu insusi nu intielegea ce a scrisu, apoi imi respunse ca asia e in cartea din care a scosu densulu. I-am datu consiliu amicabilu, ca se se lase de scrierea cartiloru si se'si caute ocaziune de a se perfectona pe alta cale in sfer'a pe care apucase.

Dara tinerulu necajitu, ca i-am spusu adeverulu si nu m'am minunatu de talentulu si opulu lui, mi-a disu, ca se va duce cu elu la Bucuresci, si in adeveru l'am si veditu asta-primavera acolo, póte ca se'si caute si acolo mecenati pentru opulu seu celu minunatu.

Cu ajutoriulu penicelului ascutitu si alu microscopului anatomi'a comparativa ne-a invetiatu si ne invetia, ca structura a corpului animaleloru urmédia dupa aceleasi legi, ca si structura a corpului omenescu, si diferenti'a póte fi numai in cantitate, adeca in catu unele parti voru fi mai grosolane, altele mai subtilu plasmuite, apoi de aci si unele functiuni ale organismulu si ale organeloru lui mai inferioare.

Mai departe, sciintiele naturali ne invetia, ca totu acelea legi misca globulu sangelui, fibrele nerviloru si ale muschiloru, moleculele creieriloru si ale meduvei spinarei, care misca si corpurile celeste si globulu pamentulu nostru, si ca aceste legi sunt eterne si nestramutabile; ca toti morbi cari ne ataca, nu sunt alta, de catu deviatune de la aceste legi, executata cu voia nostra, ori din intemplanare si ca spre regularea acestei deviatuni ori a asia numiteloru bóle, nu se ceru recepte continetorie de totu felulu de venine iritatorie, deprimatorie, narcotice, caustice, drastice etc., pe cari corpulu ca straine de elementele din cari este elu compusu, nu si le póte asimila, ci aeru curatu, apa curata, prospepa, caldura potrivita, mancare simpla gatita din materii continatore de elemente nutritorie, lumin'a soarelui, miscarea corpului prin lucru ori primblare ori gimnastica, somnu la timpu, odichna sufletésca si corporala, grija de pele. Aceste sunt stimululu vietii, acestea potu indrepta ceea ce a deviatu, vindecá ce e stricatu. Cunoscentia dara despre structura a corpului nostru si alu animaleloru si despre functiunile organeloru singuraticale ale lui, vrea se dica, cunoscentiele anatomice si fisiologice, pe cari sunt basate regulele igienice, sunt conditiunile, fara cari nu se póte intreprinde nimic.

Nu dara sciintia veterinaria se invetie cei 2—4 studenti propusi de onorat'a redactiune si tramisi cu stipendie, ci ei se aspire a-si insusi perfecte cunoscentie anatomice si fisiologice si regule igienice, basate pe aceste cunoscentie; apoi cu aceste armati se se aplica la preparandii si seminarie ca professori si informatori ai fiitoriloru invetiatori si preoti, si prin ei ai poporului intregu, si ve potu asigura, ca atunci nu vomu avea trebuintia de veterinari, cu atata mai puçinu de recepte misteriose, de bai si de ape minerale.

Se ne dedamu odata a crede si a cunoce, ca reulu e mai multu in noi insine, de catu afara de noi, si ca morbulu ori de ce natura ar fi, elu sta totu sub acele legi, sub cari sta si sanetatea si se póte indrepta érași numai prin elementele ce promovédia sanetatea, éra niciodata prin elemente straine de corpulu nostru, precum sunt medicamentele. Mediculu basatu pe acestu adeveru, pe acésta incredere in poterile naturii observate si afirmate de cele mai mari si renumite celebritati medicinale, prin urmare necontestabile, nu va avea alta de facutu, de catu se observe aceste nisuintie ale naturii conservatrice si sanative, éra in casu de lipsa se le spriginésca, adeca acolo, unde se observa excessu, a'lu domoli, unde se afla defectu, a'lu suplini.

Fia'mi permisulu a ilustra acésta afirmatiune prin unu esemplu. Inainte cu vreo câteva ani abia vedeam unu omu asia numitu inteligente, care se nu'si fia infasuratu grumadiulu cu câte unu sialu, ce éra pe atunci tare in moda si se vindea scumpu. Care éra urmarea?

Catare preste catare! ca-ci causandu acésta invetitorie caldura mai mare acolo, pelea se descordá si dupace se luá invetitorie, celu mai micu curentu de aeru atacá pelea grumadiulu si catarulu éra gat'a. Vedeudu acésta unu medicu intieptu si luandu exemplu dela tierani, cari ambla cu peptulu si cu grumadiulu golu, a strigatu: La draculu cu sialulu! faceti camasi cu gulere mici, deschise; legatiile cu nisce cordele subtiri in locu de cravata si le recomandati ca mod'a cea mai noua. Si éta ca astadi ambla si ómeni inteligenti fara sialu, cu gátulu aprópe golu, pentru-ca e moda, si catarele au incetatu séu sunt forte rare; ca-ci pelea e invetiosiatu si are destula resistentia contra tempestatiei. Ce nu potú face art'a medicala, facu mod'a; colo mod'a rea este a portá invetitorie calda; aici mod'a buna a amblá cu grumadiulu si peptulu golu, ca se póta fi strabatutu de aerulu atmosfericu si asia insenatosiatu. — Omulu e fiulu de doru si óresi catu din o parte si alu modei, si aci se potrivece forte bine dicál'a: „cum iti vei sará, asia vei manca“ si „cum iti vei asterne, asia vei dormi.“

Daca vei padí si la tine si la animalele domestice, care numai pentru-ca tu le dai alta directiune in modulu vietii lor, de cum au fostu ele dedate in starea libera, sunt supuse mai multu bóbeloru, regulele igienice, atunci nu vei avea lipsa de recepte si de veterinariu. Éra in catu vei crede, ca Duinnedieu a facutu erbarile pe munti si campii si metalele in pamentu, ca se poti pecatui cum iti place, ca-ci aceste te voru scóte din bóbele ce voru urma si trebuie se urmedie, apoi peatuescu cum iti place; inse te vei convinge, ca nici buruienele campului, nici metalele muntiloru, fia ele catu de bine adunate in farmacia si ori catu de artificiosu preparate de man'a farmacistulu si prescrie de cea mai renumita mana de medicu, nu'ti voru ajutá nimic.

Vei alergá apoi la bai, la ape minerale; dara si aci vei afla puçinu ori nici-unu folosu, ca-ci nu ai mersu pe cale drepta. Venindu apoi in desperatiune, ceti mai remane de catu cian-kali, arsenicu, fosforu, cepiuplumbu, cari apoi a buna-séma te voru mantui de tóte suferintiele.

Dr. P. Vasiciu.

Preturile cerealeloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

3 Augustu st. n. in Sibiu:

Grán, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	7.60—8.60
Grán, amestecat	1 „ „	6.10—7.10
Secara	1 „ „	4.40—4.80
Papusiou	1 „ „	4.10—4.50
Ordiu	1 „ „	—
Ovesu	1 „ „	3.30—3.70
Cartofi	1 „ „	1.10—1.30
Mazare	1 „ „	6.50—7.50
Linie	1 „ „	11.—12.—
Fasole	1 „ „	6.—7.—
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	36.—38.—
Untura (unsóre topitu)	50 „ „	30.—32.—
Carne de vita	1 „ „	—46
Oua 10 de	1 „ „	—20

Cursulu barsei din Vien'a si Pest'a

in 5 Augustu st. n.

	Vien'a	Pest'a
Rent'a de auru	107.75	107.75
I emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orientalu ung.	82.90	83.25
II emisiune de oblig. de statulu dela drumulu de feru orient. ung.	95.50	98.25
Oblig. de statulu dela 1876 de ale drumulu de feru orient. ung.	85.75	86.25
Inprumutulu drumuriloru de feru ung.	124.25	125.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea pamentulu	94.—	94.—
Obligatiuni ung. cu clausul'a de sortire	93.75	94.—
Obligatiuni urbariale temesiane	93.25	93.50
Obligatiuni urb. temesiane cu clausul'a de sortire	93.—	93.60
Obligatiuni urbariale transilvane	93.—	—
Obligatiuni urbariale croato-slavone	94.50	94.—
Obligatiuni ung. de rescumpararea diecimiei de vinu	93.50	94.25
Datoria de statulu austriacu in chartie	72.—	72.—
Datoria de statulu in argintu	72.95	73.—
Rent'a de auru austriacu	86.75	86.75
Sorti de statulu dela 1860	130.75	130.—
Actiuni de banca austro-ung.	820.—	823.—
Actiuni de banca de creditu ung.	275.20	275.—
Actiuni de creditu aust.	253.—	254.50
Sorti unguresci cu premii	112.50	112.50
Argintu	—	—
Galbini imper.	5.53	5.54
Napoleonidorulu	9.33	9.35
100 marce nemtiesci	57.60	57.65

UMRATH & COMP. in Bubna langa Prag'a, fabricanti de machine agricole

se recomanda prin specialitatile premiate la expositiunea agricola dia Prag'a in anulu trecutulu, cu pretiulu celu dantaiu si renumite prin executarea loru forte solida, ambletu usioru, productivitate mare si treieratu curatu a

Machineloru loru de treieratu de mana si cu verteju

dela 1 pana la 8 poteri de cai séu boi, atatu locomobile catu si stabile. Mai incolo fabricam in marii diferite si de o constructiune probata:

Ciure pentru bucate, taiatore de paie, mori pentru sdrobitu etc. etc.

Cataloge ilustrate in limbile patriei, se tramitu gratuitu si franco. (20) 7—10

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu. Tipariulu lui W. Krafft.